

Nr 130.

Av herr **Sterne**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i gällande bestämmelser om justering av vågar, som användas i allmänna handeln.

I gällande författningar stadgas, att mätnings- och vägningsredskap i allmänhet skola justeras, innan de få användas i handel. Detta gäller också om vågar, så att användningen i allmänna handeln av en ojusterad våg är belagd med straff. Vidare gäller om vågar, liksom om andra mätnings- och vägningsredskap, att de skola omjusteras om de visa sig felaktiga. Så långt förligger alltså i författningarna överensstämmelse i avseende å kontrollen rörande dylika redskap.

Däremot föreligger en betydelsefull skillnad mellan å ena sidan vågar och å andra sidan övriga mätnings- och vägningsredskap däruti, att stadganden om periodisk omjustering föreskrives för samtliga redskap med undantag av vågar. För vikter är exempelvis omjustering bestämd till vart tredje år. Här föreligger alltså en väsentlig skillnad i kontrollföreskrifterna.

Lagstiftningen har genom bestämmelsen om vikters periodiska omjustering velat skydda allmänheten mot felaktig vägning av köpta varukvantiteter, men har hittills ej ansett nödvändigt att konsekvent genomföra denna helt visst riktiga princip att gälla även för de redskap, på vilka det i första rummet beror om riktig vikt lämnas den köpande allmänheten, nämligen vågarna.

I viss mån kan därför sägas, att vikternas periodiska omjustering icke kan anses representera något säkert skydd för allmänheten, då det i främsta rummet måste bero på vågarnas känslighet och riktiga inställning om deras utslag skall bli tillfredsställande. Därjämte måste ihågkommas, att under de senaste åren i den allmänna handeln kommit

i bruk vågtyper, vilka medelst fasta vikter eller pendlar direkt utvisa en varas vikt.

Självfallet har väl under gångna tider, med användandet av mera enkla, likarmade balansvågar, det varit lättare för såväl allmänheten som polismyndigheterna att kunna nöjaktigt kontrollera vågarnas utslag. Men detta torde för lekmannen vara en praktisk omöjlighet med de komplicerade konstruktioner av vågtyper som numera förekomma och få användas i den allmänna handeln.

Ehuru sålunda utvecklingen av vägningsredskapen i tekniskt hänseende gjort ett yrkande om dess inrangerande under bestämmelsen om periodiska omjusteringar särskilt aktuellt under nuvarande förhållanden, så har dock under tidigare år gjorts sådant yrkande, dock med negativt resultat.

Redan år 1876 var frågan på tal, men medtogs ej i den kungl. proposition, som föreslog införandet av det metriska mått- och vikt-systemet, på den grund att vågars omjustering på angivna skäl avstyrktes av kungl. vetenskapsakademiens sakkunniga ledamöter. I förordningen av 1885, vilken med vissa tillägg ännu gäller, uteslöts fortfarande vågars periodiska omjustering, men som någon garanti mot dessa vägningsredskaps felaktigheter uppställde förordningen några bestämmelser, av vilka de viktigaste torde vara: att vid användning av decimal- eller centdecimalvåg skall, om det av varans avlämnare eller mottagare begäres, undersökning av vågens riktighet ske, och skola för sådant ändamål riktiga vikter finnas till hands. Vidare att förordningens efterlevnad ställdes under kontroll av vederbörande justerare och polismyndighet. År 1900 behandlades i riksdagen en kungl. proposition, vilken påyrkade periodiska omjusteringar av såväl längdmått som vågar. Redan innan dess hade dock framställning i enahanda syfte gjorts till Kungl. Maj:t från kontroll- och justeringsbyrån. Med undantag av den del som avsåg periodiska omjusteringar av mättningsredskap blev förenämnda proposition av riksdagen avslagen. Sedan dess har ej frågan varit förmål för riksdagens prövning.

Riksdagens avslag på framställningen om vågars periodiska omjustering år 1900 baserade sig på följande av förenämnda års lagutskott gjorda avstyrkan, av utskottet motiverad på i huvudsak följande skäl:

1. Att något verkligt behov av en förändring i gällande bestämmelser rörande vågars omjustering ej förelåg, då polismyndighet var ålagd tillsyn å efterlevnaden av givna föreskrifter och att användandet av en medvetet oriktig våg var belagt med straff i allmänna strafflagen.

2. Att någon säkerhet för vågarnas riktighet ej skulle vinnas genom omjustering.

3. Att en sådan bestämmelse skulle slappa allmänhetens vaktsamhet.

4. Att de som drabbades av föreskriften skulle orsakas avsevärda besvär och kostnader.

Vad det första skälet vidkommer så har redan betonats, att med den tekniska utveckling som skett även på detta område framställas komplicerade vågtyper, vilka kommit till en vidsträckt användning i den allmänna handeln och gjort behovet av en verksam kontroll över vågarna väsentligt större än för en 15 å 20 år sedan. Fackmännens erfarenheter visa, att cirka 75 procent av de vågar, vilka självmant inlämnas till omjustering, äro absolut felaktiga, samt att deras delar äro till den grad förslitna, att i stället för tappar med skarp egg, vågarna fått funktionera med runda tappar, med ett resultat som naturligtvis inte närmare behöver belysas. Det har lämnats exempel på så felaktiga vågar, att dess delar måst upphjälpas med fastbundna ståltrådar, att en våg, som lämnats till omjustering i år för första gången, var tillverkad på 1880-talet o. s. v. Redan år 1900 kunde samtliga justerare i hela riket samstämmigt intyga behovet av en verksam kontroll över vågarna, och det torde vara alldeles överflödigt nämna, att denna mening från fackmannahåll endast tillvuxit i styrka under de senare åren.

Invändningen om, att någon säkerhet för vågarnas riktighet ej skulle vinnas genom en periodisk omjustering torde ej närmare behöva bemötas. Ty även om så skulle vara fallet, måste osäkerheten vara så mycket större med den nu gällande ordningen. Under alla förhållanden är det väl rimligt antaga, att en verksam kontroll skall minska olägenheterna. Lättheten att kunna förfalska en våg, trots justeringsmärket, står ju alltid kvar, men mot sådant finnes väl ej annat medel än straffhotet i den allmänna strafflagen. Men mot oavsiktliga felaktigheter hos vågarna skulle givetvis en periodisk omjustering verksamt ingripa. Att såsom 1900 års lagutskott förutsatte, decimalvågar och andra större vågar skulle kunna skadas under transport efter en omjustering och därigenom bliva otillförlitliga, torde ej vara något tungt vägande skäl, om man påminner sig, att justerarna äro skyldiga att besöka så gott som alla större platser, vadan transport väl i de flesta fall ej alls skulle behöva ifrågakomma. Då sådan i vissa fall bleve nödvändig äro emellertid de större vågarna numera inrättade för transport på ett betryggande sätt liksom ock transport kan numera ske med mindre risk än förr.

Påståendet att allmänhetens kontroll skulle slappas genom en ökad kontroll från det allmänna, torde ej heller tillhöra de allvarliga skälen emot en förändring. Ty man måste bemärka att såväl allmänhet som polismyndigheter i det stora hela äro lekmän på området och urstånd-satta att bedöma hithörande angelägenheter, och även om en och annan kunde själv utöva kontrollen för sin del, så utesluter ej detta lagstiftningens plikt att skydda den övriga större delen av allmänheten mot felaktiga vägningsredskap.

Att däremot en verksammare kontroll skulle orsaka besvär och kostnader är väl i viss mån riktigt, men torde ingalunda vara av den betydelse att avskräcka från densamma. Med förut gällande bestämmelser om vikters omjustering vart tredje år kommer ju besväret att endast i ringa mån bli tillökadt om vågarna samtidigt tillses, och kostnaden för en sådan eftersyn visar sig ju enligt taxan icke bli av synnerligen stor betydelse.

Väger man alltså fördelarna av en verksammare kontroll till skydd för den köpande allmänheten mot de olägenheter, som skulle ligga i de ökade besvären och kostnaderna för vågägarna, mot varandra, synes det undertecknad som om fördelarna vore så avgjort övervägande, att en förändring snarast bör genomföras.

I anslutning härtill är det som jag med stöd av det anförda vågar hemställa,

att riksdagen måtte besluta, hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av gällande bestämmelse i avseende å mått och vikt, att vågar som användas i allmänna handeln skola omjusteras vart tredje år.

Stockholm den 27 januari 1916.

Axel Sterne.